

Sz. Tóth Gyula

Szörfőzés a kerekasztal végén

Az irodalom/tanítás időszerű kérdései körül

(Nyitány) Az IROM konferenciát rendezett 2012. november 23–24-én Debrecenben.¹ Mit takar a betűszó? A rövidítés feloldása: **Irodalomtanítás Innovációjának Országos Műhelye**. „Az egész országot átívelő egyesülés célja, hogy egybefogja az irodalomtanítással kapcsolatos innovatív kezdeményezéseket”, hirdeti a tájékoztató. Ennek előzménye: 2012 februárjában, *Az irodalomtanítás innovációja* című konferencia, az alapítás megkezdése. Az IROM – Szombathely-Debrecen-Budapest tengelyben – szombathelyi központtal működik, mégpedig egy hosszú távra tervezett, az *Irodalomtanítás Kelettől Nyugatig* elnevezésű projekt keretében. A debreceni konferencia címe ez volt: *Az irodalomtanítás megújulásának záloga: a tanárképzés*. A projektről és a programról bővebben ezen a linken olvashatunk: <http://irodalom.arts.unideb.hu/kutatas/irom/>. A projekt címe kapcsán kis megjegyzés máris idekíváncozik: földrajzi teret jelöl, szélesre húzza a horizontot (fontos az iránya), de történeti utalás is folyóiratokra: *Napkelet* és *Nyugat*, tehát a múlt öröksége, folytatás, irodalmi egyensúlyozás. S azt is jelezve: irodalmunknak vannak „export értékmintái”, az értelmezés lehetőségeit tágitva, például más nyelvekre történő fordítás által. Fontolgatni érdemes. A továbbiakhoz szükséges még az innováció körüljárása, más diszciplína- és tevékenységterületeken (például az ipar, az elektronika) érvényes felfogásának értelmezése. Annál is inkább, mivel az „utóbbi időben az innováció természete és megjelenése megváltozott”, lásd Magyar Innovációs Szövetség, http://www.innovacio.hu/1g_hu.php/.

Ismertem az előkészületeket, a kerekasztal-beszélgetésen „felkért résztvevőként” én is közreműködtem. Nem tudósítani kívánok, az esemény összetett, a téma viszont érdeklődésre tarthat számot, mert igencsak fontos és aktuális. Így az én „látószemüvegemen” keresztül villantok fel néhány képet, a személyes részvétel dokumentációjával, nyomtatott és digitális anyagokkal, amelyeket az olvasó a megadott források kezelésével összehozhat, „együltőhelybe varázsolhat”. És ezt most itt központi kérdésnek tekintjük. A konferencia számos témát vett fel a programba, még több újabb kérdés kerekedett válaszokkal, megismerésük feltétlen hasznos. Természetesen a „galaxis-téma” is előkerült, kihagyhatatlan. Ha vala-

¹ A III. IROM-konferenciára 2013. április 6-án került sor Szombathelyen, itt mutatták be az előző konferencia tanulmánykötetét. Ezen írás néhány részlete párhuzamos közlésként megjelent: *Közelítések a pedagógiai tudáshoz. Az irodalomtanítás innovációja*, szerk. Finta Gábor és Füzfa Balázs, Szombathely, Savaria University Press, 2013. 57–62.

mi az egységesülési folyamatokban értelmes, az az internet. Szerintünk nincs két galaxis: E-galaxis meg Gutenberg-galaxis, a szálak összefonódnak, az egymástól való „elhatárolódás”, a szálhasogatás helyett a *szálakon való átjárást* tartjuk előre-vívónak. Ezt gyakoroljuk mi is. Ebben az írásban a nyomtatott oldalról átjárásokat teszünk a digitális mezőbe. Az utalásokat, hivatkozásokat a szövegben helyezzük el, megadva az elérhetőséget, a forrást. Tehát ha a Gutenberg-galaxis polgára követni kívánja az eseményeket – és miért ne tenné? – menet közben egyet kattint, beüti a linket, ami ugye ugrópont, kapocs, összekötő eszköz, s máris az E-galaxison bővítheti ismereteit, s kiderül, még kalandozni is lesz kedve.

(*Előjáték*) A konferencia előtt nem sokkal vita kerekedett az irodalomtanításról, pontosabban robbant a „keretes bomba”. Alig ültek el a Nemzeti alaptanterv körüli viharok, a kerettanterv került célkeresztbe. Történt ugyanis, hogy a magyar nyelv és irodalom kerettanterv-javaslatának két verziója közül az egyiket a nyilvánosságra hozatal közben „letiltotta a kormány”. Tehát két kerettanterv készült. 2012 októberében nyilvánosságra került egy 'A' és egy 'B' verzió, és ez utóbbit, amely „a gimnázium és szakközépiskola 9–12. évfolyamos tanulóinak, az őket tanító pedagógusoknak mutat irányt”, időközben levették a napirendről.² Tiltás. Az esetről az *Irodalmi Jelen* elektronikus változata adott hírt, s a furcsaságot csak tetézte, hogy az újság megkereste a szakminisztériumot, de nem kapott választ. Az újságíró, Boldog Zoltán kibontotta a kérdést, mintegy további utat inspirálva engedve a vitának. Elindult a lavina. (A cikket a hozzászólásokkal lásd *Kivezetés a szépirodalomból*, Irodalmi jelen, 2012. október 16. <http://www.irodalmijelen.hu/node/14936/>)

Ilyesmi más tantárgyagnál nem történt. A cikk szerint az „A” verzió tulajdonképpen a hagyományos irodalomtanítást tartja melegen, a másik új felfogást, metódust képviselve teret biztosítana a másként tanítóknak. (Itt kisebb elemzés történik a kétfajta tanításról.) Kiderül, hogy a „B” változatot kidolgozó munkacsoport vezetője Fűzfa Balázs volt. Jól ismerem munkáit, azokról többször adtam hírt különböző publikációkban a szakmai közvéleménynek. Ha máskor írtam könyveiről, most sem állhattam meg, hogy ne tegyem. Hozzászóltam: „Három furcsa kérdés van itt. 1. Hogy és miért történhetett meg a visszavonás? A munkát a hivatalos fél kezdeményezte, a megbízást ő adta, a szakma jelesének, az irodalomtanítás tudós fejlesztőjének. Mindez a bizalom je-

² 2013 tavaszán a kerettantervek kiegészítése során elfogadásra került a korábbi 'B' tanterv újabb változata. Lásd: A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet módosításáról szóló 23/2013. (III. 29.) EMMI rendelet mellékletei. [7. melléklet az 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelethez] 7.7. – Magyar nyelv és irodalom kerettanterv 9–12. évfolyam számára. <http://kerettanterv.ofi.hu/kiegeszites/index.html>

gyében, „kompetencia-alapon”. Az is tudható volt, hogy kiváló tankönyvek szerzőjéről van szó. 2. Miért nincs erről tájékoztatás? Az újságíró kérdéseket tesz fel, feszegeti a problémát – ez a dolga. Hátha még a hivatalos válasz is megszületik. 3. Hol a demokrácia? A két változat a választás lehetőségét adja. A hivatal furcsa döntésével a szakma gyakorló képviselői, a tanárok nem jutnak döntési helyzetbe. Ezek pedig a demokrácia alapkérdései.” (Megjelenítve: október 27. 13:59.)

Persze gyűltek a kommentek, a kommentek hanyag modorában, ami azért egy irodalmi lapban, irodalom esetén lehangoló. (Ez a kommentelőket minősíti, nem a lapot.) Szóval ment a pókfoci, és ahogy lenni szokott, már nem az eredeti téma volt a téma, azt a hozzászólók egy része el sem olvasta, csak a legutolsó hozzászólást (és hozzászólót) vették célba. Így aztán mellélőnek, tankönyvekről, szép és rossz emlékezetű irodalomórákról megy a locsi-fecsi. Öngól. És az öngólszerzőnek neve sincs, a hozzászólók nagy része nem adja nevét a szövegéhez. (Utólag meg is értem.) De ehhez már nem kapcsolódom. Mert nincs rosszabb, ha a pókfoci is eldurvul. Egy hangot azonban vártam: mi a Magyar tanárok Egyesületének véleménye? Mert nekik itt meg kell szólalniuk, hisz az Alaptanterv néhány pontja miatt nem keveset bántotta őket az oktatási vezetés és a sajtó egy része: Nyíró, Wass, Tormay Cécile irodalmi értékeiről vitatkozva kíméletlen csapásokat mértek egymásra. Október 27-én aztán bejelentkezett az Egyesület elnöke. (Megjelenítve: 17:35.) Szövege a honlapon olvasható, itt csak annyit: nem kéri számon a hivatal döntését, állást foglal egy tankönyv, illetve szerzője mellett, megnevezve címet, szerzőt, bejelenti, hogy a 'B' változat felfogásával korábban sem értett egyet, sa-többi. Tehát most nem kéri számon a szakmai nyitottságot, mint tette a korábbi vitában. És ha a tanárok éppen a 'B'-t preferálták volna? Nem kevesen vannak, akik annak szelleme és módszere szerint tanítanak. Az is meglepő: miért nem szólt előbb az elnök, akár a hivatalnak, akár ismert kollégájának? Talán majd megtudjuk, lesz még ennek folytatása – tanügyi kalandregény, véltem akkor.

Az újság interjúkkal folytatta: a 'B' nyomvonalat ismerő, az ott honos tankönyvekkel dolgozó tanárok mondták el tapasztalataikat. Lásd „Időrendiségében lezsirozott kánonterror” (interjú, összeállította: B. Z.) Irodalmi Jelen, 2012. október 29. katt: <http://www.irodalmijelen.hu/node/14953>. Na, ennek nyomán aztán még szélesebbre nyílt a véleményyolló, szúr is, vág is. Majd szót kap a „híres-hírhedt” kerettantervi munkacsoport szerzője. (A jelzős társat nem értékcsökkenő minősítésben használjuk, ellenkezőleg, pozitív jelentéssel, ahogy Balázs Géza, a töretlen lendületű és töretlen szívű nyelvész említi föl példaként Vörösmarty Mihály *Liszt Ferenchez* című versét. Hogy a jelző is „elinduljon felfelé a lejtőn”.) A megjelent szöveg: nyilatkozat, hitvallás, koncepció és metodika fölvázolása. Lásd „A másik irodalomtanítás”, (interjú Fűzfa Balázs irodalomtörténésszel), Irodalmi Jelen, 2012, november 3. katt: <http://www.irodalmijelen.hu/node/14994/>. Majd

ezt követően a magyar nyelv és irodalom kerettanterv-javaslatairól szóló cikksorozat záró jegyzete olvasható tanulságokkal, ötletekkel és helyzetértékeléssel. (B. Z., „**Forradalom előtti hangulat**”? [http://www.irodalmijelen.hu/node/15076/.](http://www.irodalmijelen.hu/node/15076/)) (2?)

(*Főtéma*) Ezek után térjünk vissza a kiindulópontunkhoz, a konferenciához. Mint már jeleztem, személyes megnyilatkozás következik, a kerekasztalos hozzászólásom bővített változata.

Opus 1. *Amikor a rész-egységcsomagok nem állnak össze Jó-Egészsé.*

Ment a vita tantervekről, tankönyvekről, tanítási módszerekről. Én egy újabb szempontot kívántam beemelni: ez pedig a technológia, mégpedig a **pedagógiai technológia**. Az oktatási alrendszer több egységből tevődik össze, most eltekintek az oktatáspolitikától, az oktatásirányítástól, a költségvetéstől, az iskolai szervezeti kérdésektől, a család és az iskola együttműködésétől. A figyelem a pedagógiai folyamatokra irányul: a tervezésre, a tantárgyi tanulásra-tanításra. Mindezek működtetésére több rész-egységcsomag készül: országos alaptanterv, kerettantervek, helyi tantervek, tankönyvek, tanítási módszertani leírások, követelményrendszerek. Ebben fontos szerepet kap a *pedagógusi kompetencia*. Mikor és hogyan áll/hatnak össze a részegységek? Ha a tervezés, már az indulásnál, átfogja az Egészet, és ennek megfelelően a részanyagok az Egészhez, illetve egymáshoz kapcsolódó összefüggésükben készülnek. Ha nem így folyik a tervezés, a részek nem, vagy nagyon nehezen, esetlegesen kapcsolódnak össze a folyamatokban. A gépezet akadozik. Az is kívánatos előfeltétel, hogy a részegységek *kísérleti* alapon szülessenek meg. Bizonyítható eljárásokkal, lehetséges korrekciókkal. („Hogy cáfolni lehetesen.”) Minderre jó példa a Zsolnai József által kimunkált és fölmutatott pedagógiai technológia, amely mára feledni látszik. Itt nem a Zsolnai-pedagógiáról lenne szó (bár az is megérne jó szavú újraértelmezéseket). Maradunk a pedagógiai technológiánál. A hazai oktatásügyben ez a nyolcvanas években fokozatosan megérett, összecsengett a külföldi oktatási fejlesztésekkel. A kilencvenes években a Zsolnai-program rendszere koherenciát mutatott a nyugati oktatási anyagokkal, a francia oktatás terén végzett személyes kutatások ezt pontosan kimutatták. Sőt, a francia szakemberek jó példaként üdvözölték ezt, amit a francia lapokban megjelent cikkek is jeleznek. (Lásd *Cahiers Pédagogiques*, forrásmegjelölés később.) Megvolt a kompatibilitás a már uniós országok programjaival.

Aztán a Bolognai-rendszer másként alakította a fejlesztést. A kísérletek háttérbe szorultak, a nemzeti sajátosságokkal együtt, helyüket adminisztratív jellegű, ideológiai töltetű, univerzális tervezetek foglalták el, az uniós harmonizáció je-

gyében. (Egynémely nyugati, így frankofón ország is igyekezett megőrizni a helyi sajátosságokat, kivált a felsőoktatásban. Több mint kevesebb sikerrel.) Mára ez a probléma világossá vált, és újabb tervezetek indultak útjukra.

Ez történt Magyarországon is. Ám adminisztrációs jelleggel, kísérletek nélkül rész-egységcsomagok készültek el. Legutóbb, ilyen a Nemzeti alaptanterv. Vitára is sor került, módosításokra is. Azonban a viták még a részegységen belül sem az „egészre” irányultak, hanem – az alaptanterv esetében – a közvélemény a magyar irodalommal volt elfoglalva, azon belül is néhány alkotó-szereplő érdemlegesen aktuális vagy azokat elvető fölöttébb heves részvitákban, sokszor egymás ócsárlásában merült ki. (Más tantárgyak, mint a kémia, a fizika, a földrajz, a testnevelés tervezetei csendes szakmai munka során érlelődtek meg.) Van, aki legyint az egészre, és azt mondja, majd a tanár becsukja az ajtót, aztán megy a munka. Ne egyszerűsítsük le ennyire a kérdést, ennél sokkal összetettebb problémáról van szó. (Jó tanárok mindig voltak, meg kevésbé jók is. Ne degradáljuk a jók színvonalát, és ne mentsük föl a gyengébben teljesítőket. Főleg ha folyamatos szakmai kontroll sem működött.) Mire jó a technológiai szemlélet és tudás? Az egész átlátására, működtetésére és kezelésére. A tervezeti célok között megfogalmazott valamennyi tételnek kell, hogy legyen pontos folytatása: a tantervben, a tananyagban, a tanítási-tanulási tevékenységekben, feladatokban, gyakorlatokban, amelyek garantálják – a tervezés szintjén – a megvalósítást. Vagyis a megfélelések a követelményekig nyúlnak. Ehhez illeszkedő tanítási útmutatók és tanári felkészítések kellenek. Mindenki fel tudja mondani a leckét: input–output, tervezés–irányítás–ellenőrzés–módosítás–mérés stb. Ez más szektorokban, mint a műszaki, a gazdasági, az elektronikai stb. képzésben állandósult, enélkül a munka el sem képzelhető. Efelé igyekezett elmozdulni az oktatás, kitüntetetten a Zsolnai-féle pedagógia technológia bevetésével. Hogy legalább lássuk a folyamatokat, hol, mi és miért akad el. Hogy tudjon a tanár diagnosztizálni, hogy mérlegelni tudja a terápiát. Ahogy az orvosszakmában működik. (A hatékonyságát, minőségét itt nem tisztünk megítélni.)

És akkor még nem beszéltünk az egyes tanulóról, attitűdjéről, képességeiről, nehézségeiről. Tehát ahhoz, hogy a tanár eredményesen működtetni tudja a tanítási-tanulási folyamatokat, technológiai tudásra van szüksége. Másképpen a gépezet erősen akadozik, talán mozgásba sem lendül. Az informatikusok mindezzel a tudással rendelkeznek, a gépezetek villognak, zakatolnak, hiba esetén az informatikus közismerten jó (gyors és pontos) problémamegoldó képessége segít, továbbblendül a tevékenység, haladunk a folyamatban.

A dolgok jelen állása szerint az óraszámok, az ismeretek, a szerkezet hangsúlyozásával, az ezekre irányuló kritikákkal „bemenetorientáltak” tűnik a rendszer, amit nehezen lát át a tanár. Mit tehetünk most, ha már így (technológia nélkül)

történt a tervezés? Nem becsukni kell az osztályterem ajtaját, ellenkezőleg: szélesre tárni, nyitottan örködni. Egy pedagógus több szerepben: lehet a heideggeri értelemben „teremőr”, aki láttat... Ám a részegységek mérnökeinek, technikusainak is kell lennie, átfogni az egészet, pontról pontra, a célkitűzésektől a követelményekig. És csak ezután: kezelésbe kell venni a tanítási-tanulási „gépezet” működtetését elősegítő „főtengelyt”. A jelen hazai helyzetben ehhez a megfelelő *tankönyv, taneszközök* kiválasztása jelent megoldást. Meg kell vizsgálni, mely tankönyv fogja át leginkább a tervezetekben megfogalmazott tételeket, mely tankönyv fedi le leginkább a tananyagot, melyik kínál bőséges feladatot, gyakorlatot a megvalósításhoz. Biztosan talál ilyet a tanár, mert szerencsére vannak jó tankönyvek. Sőt, olyan is akad, amely a tervezetek „irányelveit”, célkitűzéseit szélesre nyitja, bőséggel kínál, teremt olyan tanulási lehetőségeket, amelyek segítik, nemcsak a tananyag „leadását”, hanem a tanár alkotó munkáját is. Nem beszélve arról, hogy ebben még a tanuló is kedvét leli: az ilyen tankönyv motiválja, stimulálja amúgy is felfedező kedvét, bővíti megismerési perspektíváit. És ezen a ponton a digitális eszközök, módszerek bevetéséről, folyamatos alkalmazásáról beszélünk.

Tehát nem a „piac” dönti el, melyik tankönyvet válassza a tanár. A *digitális pedagógiai technológiai szemlélet* (nevezhetjük így: „hálópedagógiai technológia”, bővebben lásd Sz. T. Gy., *Jel/irodalom aranyhálóban*. Tempevölgy, 2011. december, 117-120.http://www.balatonfured.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=133&Itemid=98) és tudás már bent van az iskolában, nem csukhatjuk be az ajtót az orra előtt. Hiába is tennénk, a tanuló kilát, a pedagógia meg kárát látná.

Opus 2. *Az iskolai létezés és a digitalizáció, avagy „kifogások és nyafogások”*

Az utóbbit Roger Scruton „Iszom, tehát vagyok” című könyvének egyik fejezet-címéből vettem kölcsön (159.). Káros szenvedélyekről, élvezetekről, a velük való küzdelemről elmélkedik. Fejtegetéseit a digitalizáció megjelenése kapcsán haszonnal forgathatjuk. A digitális technológia iskolai térnyerése elkerülhetetlen, a digitális létmódban ez – a technikai-technológiai-metodikai vonatkozásokon túl – **erkölcsfilozófiai** kérdéseket is fölvet. A digitális létmód a gyermeknek élvezet. Scruton azt mondja, nem a mértéktelenség az, ami a szexuális bűnt, az ivást stb. kiváltja, hanem a „tárgy helytelen megválasztása”. Élvezet és erény viszonya hát a kérdés. A kultúrát megerősítő élvezeteket jó szokásoknak kell irányítaniuk. A jó szokásokat ki kell alakítani: szokásalakítás másként. Megtiltani? Puritán módon, a klasszikus irodalmat féltve, nota bene az egész kultúrát féltve, szemellenzős. Arisztotelész javasolta: elsajátítani a megfelelő habitust. Ne részegeskedj! Ám kortyolj, ízlelgess, élvezd. A jó szokásokat nehéz elsajátítani, mivel bennünk mun-

kálódnak természetes hajlamaink, nem a rosszra, a vágyra... a rossz szokásokat könnyű elsajátítani... A jó szokásokból irányt vehetünk az erény felé... Arisztotelész erkölcsfilozófiai középpontja: nyitottság a másik, a más irányába. Az erények diszpozíciók. A boldogság és az egyensúly eléréséhez az összes ilyen szélsőségtől meg kell szabadulnunk, és a másokra, másra irányított *mértéktartást* kell szem előtt tartani. Montaigne-től Tao, Konfucius tanításán át visz a megvilágosodás felé, egészen Kantig. Pindaroszt sem hagyja ki, aki szerint a másiknak szóló tiszteletadás a „béke eszköze”. Ez a becsületes út, a felelősség vállalása a világért! Ehhez valódi önismeret kell, ami a mértéktartásból ered, s amit a függőségből következő mértéktelenség elhomályosít. S akkor képtelenek vagyunk felelősséget vállalni... tetteinkért, a másikért, ahogy Dosztojevszkij jellemzi ezt Marmeladov alakjában a *Bűn és bűnhődés*ben, utal rá Scruton. Az egyensúlyt nehéz elérni. De törekedni kell rá, a puritánok szemellenzős, álszent nyomása és a divatok, így az E-mező kíméletlen nyomulása, olykor diktatúrája közepette.

Opus 3. *Hogy kedvüket leljék*

Mi ad a gyermeknek kedvet a tanulásra? A gyermeknek alapvető tulajdonsága a kíváncsiság. Elfordulna a könyvtől? Kíváncsiságát más eszközök segítségével kívánja kielégíteni. Már maguk az eszközök, a digitális „kütyük” is érdeklik őt, örömet leli ezek megismerésében, működésük elsajátításában. És az általuk kapott lehetőség távlatokat nyit kalandozó kedvének. Ezt nem visszaszorítani kell, ezzel élni kell, ennek kibontása, „felvirágoztatása” lehetséges: a megfelelő feltételek, körülmények megteremtésével, tanácsok, segítő figyelések működtetésével. Amikor a gyermek érdeke nincs lefojtva, szabadságának nem állnak minduntalan útjába, amikor úgy érzi, vágya teljesül: a maga óhajtottá-választotta úton halad a megismerés s így a tanulás mezején. Amikor a **pszichológia** számol a digitalizációval: az eddigi tudományos és alkalmazott tudással a digitális létmódban szintézist sző. És ez már a pedagógiai tudást érinti. (A francia oktatást is élénken foglalkoztatja a téma, lásd *Le Figaro*, 2012. október 15. 14. o.)

Andalgó, az eseményeket, a témát követő jegyzetekkel (Tanári notesz 7., kézirat)

Digi-Kom. Folytatódik a tanügyi kalandregény az *Irodalmi Jelen* E-lapjain. Kijajzolódik a digitális kommunikáció több formája, példák: „Én nem olvastam el az írást, csak a hozzászólásra reagálnék, szerintem meg együtt úsznak a szarban, és az a jó tanár, aki ezt tudja. De mondom, nem olvastam el az írást, mert már nincs kedvem, mert éppen próbálok elkapni egy szilárdnak tűnő valamit. na pá. Ja az elsüllyedt, na jó, akkor tovább próbálkozom tovább, mindig lehet csoda. Talán egy tanár,

No, a „tanórai érzelmi motivációnak” ennyi bőven elég. A francia olvasókönyv végén, a kis szöveggyűjteményben „felfedezünk” egy rövid Victor Hugo verset, Dani beleolvas, a lendület még viszi.

Hát idejutottunk az unokák olvasási nehézségeitől, amiről már írtam, lásd „*Így írvasunk mi*”, *avagy az olvasás nehézségei és örömei* = Az olvasás össztantárgyi feladat (szerk. Nagy Attila, Imre Angéla, Köntös Nelli) Szombathely, Savaria University Press, 2011, 113-118. és <http://mek.oszk.hu/10600/10605/>). Az *Irodalmi Jelen*ben sok bugyuta hozzászólást olvashatunk arról, hogy a fiatalok nem olvasnak, nem művelődnek, őket csak az extrém izgalom érdekli. Nos, a kilencéves Dani és sok más kortársa olvas, művelődik. A „posztmodern” kommentelőn a sor: két beütés között kis musical. És „lehet király”.

2012. november 4.

A vesztes üzenete. A francia TV5-ben néztem a kora reggeli híreket az amerikai elnökválasztásról. Először a vesztes beszélt. Hát, a győztest hívei sem dicsérhetnék jobban. A háttérben egy hatalmas nemzeti zászló. A búcsúzó politikus Amerikáról Amerikához szól. Akaraterőt, összefogást emleget. Amerika sikerét, boldogulását kívánja, szuggerálja, bárki legyen is az elnök, de „Önök jól választottak”, szögezi le. Minden réteget megszólít. A tanároknak azt üzeni, ne csak a tananyagot sulykolják, de „inspirer à découvrir les jeunes” – inspirálják felfedezésre a fiatalokat. A francia tolmácsolásban különös hangsúlyt kap az „inspirer”: *inspirál, sugalmaz, megihlet, kelt, ébreszt.* (Nem is annyira: ösztönzés ez, annak van valami győzködés, már-már noszogató jellege, és nem is a szakszerűen hangzó „motiválás”.) Az ottani iskolai helyzet nem teljesen hibátlan, vegyes a színvonal. Ám hogy ezek a fogalmak nem légből kapottak, nem az ünnepi szózat retorikus részei, s nem most hangoznak el először, azt Amerika lendülete bizonyítja, az ilyenfajta lelkesítésnek van foganatja arrafelé. Isten áldja meg Amerikát! – szól a búcsúzó a távozó elnökjelölttől. Mennydörgő taps.

2012. november 8.

(*Bezárás*) *Új pedagógustudásra van szükség.* Mint mindennek, ennek is van előzménye. Kis irodalom a végére, egy korszakos fejezet jelzésére idézzük fel e helyen, mit írt Zsolnai József 1992-ben: „Magyarország kis ország, rosszul működő közoktatást nem engedhet meg magának. A talpon maradásra csak akkor van esélye, ha műveltségben, munkakultúrában és teljesítményben utoléri a világ élvonalába tartozó nemzeteket.” Lásd Zs. J., *A magyar közoktatás minőségi megújításának szakmai programja* = Iskolakultúra, II. évf., 1992/6–7., hivatkozik rá: Sz.T. Gy., *Une pédagogie hongroise dans la dimension de l'union européenne.* Cahiers Pédagogiques, No 442 „Éducation à l'Europe”, Paris avril 2006 – 61e année <http://>

www.cahiers-pedagogiques.com/spip.php?article2299, (elérhető még idekattintva: <http://www.francianyelv.hu/erdekessegek/publicisztika/1443-egy-magyar-pedagogia-europaban->) Egy francia rendőrképző iskola igazgatója így formálta át a nyilatkozatot a maguk számára: „Franciaország nagy ország, rosszul működő közoktatást nem engedhet meg magának. A talpon maradásra csak akkor van esélye, ha műveltségben, munkakultúrában és teljesítményben nem szakad le a világ élvonalába tartozó nemzetektől.” Ezt 2005-ben írta. Nem tudom, azóta hol tartanak.

Nálunk, mint látjuk, a megújítás folyamatban van. Annyi bizonyos, hogy egynél több lehetséges változata van az irodalom tanításának. Hazai törekvéseink egyik példája képpel (bejegyezve: *I. m.*, 2012, november 3 – 13:52. Percre pontosan.) Az ötlet, lehetne internetes vándoradat, afféle mém, de van származási helye: <http://lomtar.blogin.hu/tag/petofi/>. Mottó is lehet:

Dani és kortársai kedvelik ezt, nézik, és keresni fogják Petőfit. S máris kattintanak, beütnek. Linkelnek, de másként. Ha megtalálják Petőfit, küldhetnek-e üzenetet az élményről? Ímélni, szorgalmi feladatot az iskolának?

Nem győzöm hangsúlyozni Nyíri Tamás figyelmeztetését: „A gyermek ember, szabadsága – most is! – vezetésért kiált.” Ahogy egy tanulmányomban idézem, lásd Az idő a képnek dolgozik. Az irodalomtanítás innovációját befolyásoló tényezők (Az irodalomtanítás innovációja, szerk. Finta Gábor és Füzfa Balázs, Szombathely, Savaria University Press, 2012, 57–66.)